

ČLOVEKOLJUBNA REŠEVALNA OPERACIJA FOCUS

FOCUS Humanitarian Relief Operation

Wolfgang Krajič*, Cvetka Krajič Tomin**

UDK 341.232:614.8

Povzetek

Človekoljubna reševalna operacija FOCUS je nastala na medvladno pobudo Avstrije, Grčije, Rusije in Švice. Začela se je spomladi 1999. Njen namen je zagotoviti človekoljubno pomoč prizadetim ob konfliktu v Zvezni Republiki Jugoslaviji (ZRJ), tudi na Kosovu in v Metohiji. Namen FOCUS -a je, da zapolni vrzel v sistemu zagotavljanja pomoči prizadetim in nadomešča tradicionalne človekoljubne organizacije. Prav usklajevanje in sodelovanje z vsemi človekoljubnimi dejavniki je njena osnovna metoda dela.

Začetne akcije FOCUS -a so bile dostava nujnih življenjskih potrebščin, nato pa so delovni krog razširili in preusmerili na projekte na področju ekologije, zdravstvenega varstva, razminiranja, ogrevanja, obnove in gradnje šol ter na priprave na zimo 1999/2000.

Projekte financirajo države članice in preostale države donatorke prek v ta namen ustanovljenega sklada.

Abstract

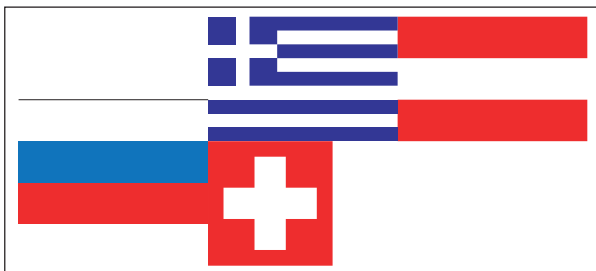
The FOCUS Humanitarian Relief Operation is an ad-hoc initiative created in the spring of 1999 by Austria, Greece, the Russian Federation and Switzerland with the overall goal of delivering humanitarian aid to the Federal Republic of Yugoslavia, (FRY) including the Province of Kosovo and Metohija. This time-limited operation was not envisioned as a replacement of traditional humanitarian organisations, but as a complementary tool for filling gaps and seek co-ordination and cooperation with other humanitarian actors.

Governed by a Steering Group, the initiative implements its activities through a Planning and Coordination Unit (based in Berne, Switzerland) and four FOCUS Field Offices in Belgrade, Niš, Priština and Podgorica. The personnel is recruited through member countries, strengthened by local employees, and totals approximately 35–40 persons.

The first operations started with the transport of relief items to Priština in early May. After a first phase of delivery of both food and non-food relief items, the scope was broadened to include projects in the sectors of ecology, public health, shelter, demining, heating and electricity, reconstruction of schools, as well as preparations for the 1999/2000 winter season.

Funding and in-kind contributions come from the member countries and from other donors through a trust fund.

Although no formal decision has been taken yet, the FOCUS Humanitarian Relief Operation is expected to finalize its work in the first half of 2000.

Slika 1. Logotip FOCUS -a
Figure 1. Logotype of FOCUS

Po zračnih napadih sil zveze NATO na ZRJ v prvi polovici leta 1999 in ker tradicionalne človekoljubne organizacije prizadetemu prebivalstvu niso mogle dostavljati človekoljubne pomoči, so se Švica, Grčija in Rusija odločile organizirati operacijo za pomoč prebivalcem. FOCUS je bil ustanovljen v zadnjih dneh aprila 1999. 4. junija 1999 se je pobudi FOCUS pridružila tudi Avstrija. Sporazum o sodelovanju (Memorandum of Understanding) z ZRJ so v Moskvi podpisali predstavniki vlade ZRJ ter držav članic FOCUS -a 5. junija 1999.

Eden prvih korakov je bila ustanovitev treh izpostav, pisarn v Beogradu, Prištini in Podgorici.

Prvi konvoj FOCUS -a s človekoljubno pomočjo je prispel v Prištino 13. maja 1999. Naslednji trije konvoji so sledili v na-

slednjih nekaj dneh. (10 junija je NATO ustavil zračne napade, 12. junija 1999 pa so na Kosovo vstopile prve sile KFOR (Kosovo-force).

Junija in julija 1999 je bilo v ZRJ (tudi na Kosovo) dostavljenih in razdeljenih približno tisoč ton človekoljubne pomoči. 1. julija 1999 je začela delovati še izpostava, pisarna v Nišu.

Od avgusta do novembra 1999 so bili projekti ovrednoteni in postopno izvedeni. Do konca novembra 1999 naj bi začeli še zadnji projekt.

Cilji in načela FOCUS -a

Glavni cilji so:

- zagotoviti dostavo človekoljubne pomoči vsem prizadetim v ZRJ, tudi na Kosovu in v Metohiji ter Črni gori (torej tudi prizadetim v Srbiji)
- zagotoviti vidno navzočnost FOCUS -a v ZRJ in na ta način pasivno zaščititi tamkajšnje civilno prebivalstvo
- oceniti posledice konflikta na terenu a) na okoljevarstvenem področju, b) na področju zdravstvenega varstva in c) na ekonomskem področju (predvsem povezano z reko Donavo) in pripravo predlogov za izvedbo ustreznih projektov
- zagotoviti logistično podporo vsem človekoljubnim organizacijam na ozemlju ZRJ, tako mednarodnim kot tudi nacionalnim človekoljubnim organizacijam in združenjem.

* Skupina za načrtovanje in koordinacijo človekoljubne operacije FOCUS (FOCUS Humanitarian Relief Operation Planning and Coordination Unit), Freiburgstrasse 130, CH-3003 Bern, Švica

** Gubčeva 2, Krško

Našteti cilji se prilagajajo glede na ugotovljene in ovrednotene potrebe.

Ob upoštevanju skupnih in posameznih interesnih področij vseh članic FOCUS -a se je ta vedno osredotočala na delo in področja, kjer drugih človekoljubnih organizacij in združenj ni bilo. Tako se je skušal izogniti podvajanju ter neracionalni izrabi sredstev in ljudi.

FOCUS je povsem človekoljubna organizacija. Končni cilji posameznih projektov so zelo natančno določeni (npr.: gradnja šole za 300 učencev »na ključ« z navedbo, ali je projekt s tem dokončno zaključen ali pa se priporoča nadaljevanje aktivnosti drugih človekoljubnih organizacij).

Sestava in financiranje

Delo FOCUS -a usmerja usmerjevalna skupina. To ni stalno telo, sestaja se občasno, da opredeli strateška izhodišča. Vsakodnevno delo (pripravo in realizacijo projektov, vodenje in usmerjanje pisarn na terenu, sodelovanje navzven, z drugimi udeleženci ipd.) ter uresničevanje nacionalnih prednostnih nalog med članicami opravlja skupina za načrtovanje in usklajevanje s sedežem v Bernu, Švici.

FOCUS ima tudi štiri pisarne na terenu v Beogradu, Prištini, Podgorici in Nišu. Vodijo jih predstavniki držav članic pobude, zaposlujejo pa tudi lokalne prebivalce, glede na potrebe. V FOCUSU -u dela 15 usklajevalcev na vseh ravneh

in enako število tehničnega osebja (vozniki, administratorji, prevajalci ipd.). Skupno je zaposlenih 35 do 40 ljudi.

Financiranje projektov pomoči je različno. Več projektov financirata dve strani, izvaja pa jih FOCUS, druge pa financirajo države članice s svojimi prispevki. FOCUS je ustanovil tudi sklad, ki omogoča, da vanj prispevajo tako člani kot nečlani pobude (ni se jim obvezno vključevati v vodenje operacij, projektov).

Osebjem, zaposleno v FOCUS -u, financirajo matične države (z nekaterimi izjemami). Namen tega je zmanjšanje stroškov administracije na najmanjšo možno meri in povečati učinkovitost dela.

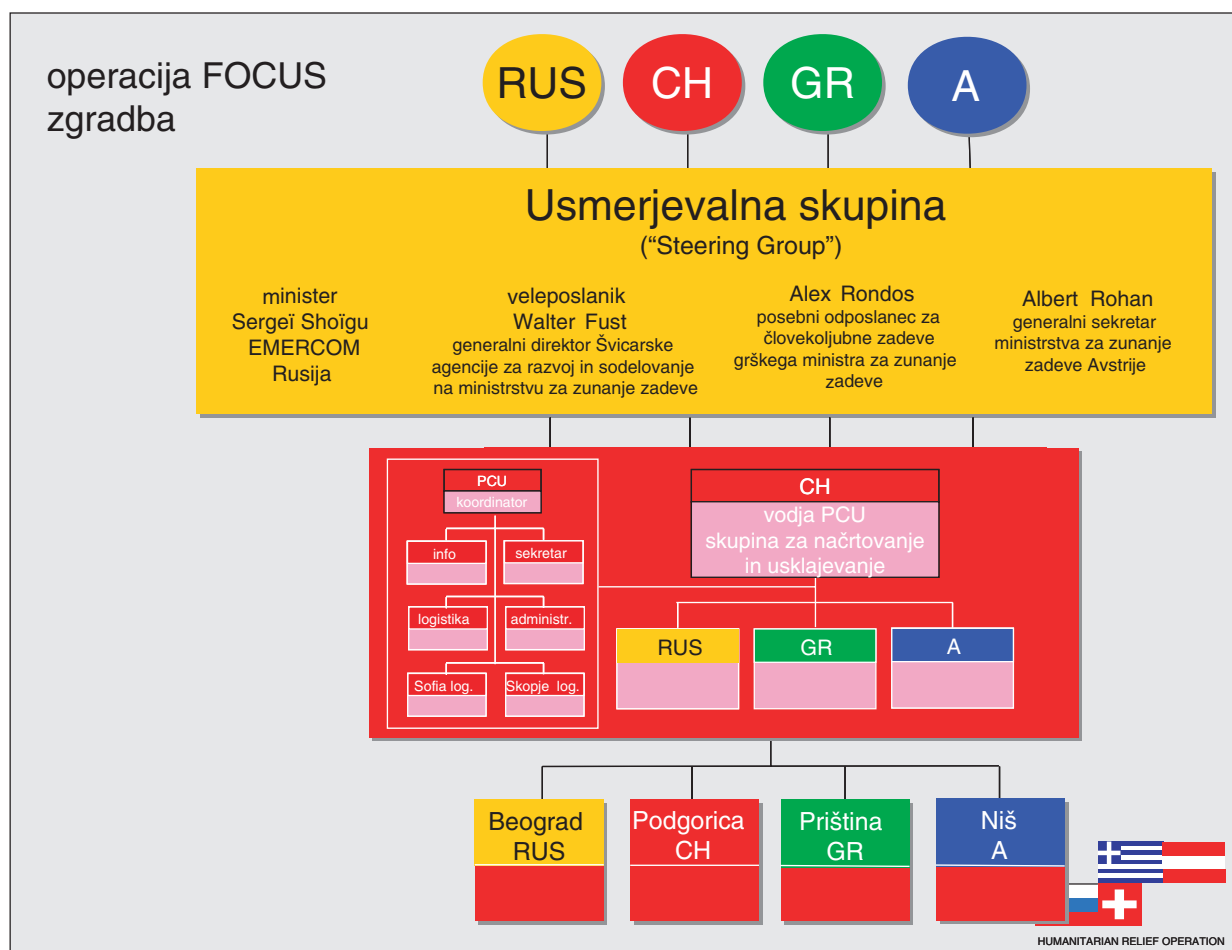
Finančni okvir operacije FOCUS je lahko ocenjen na 10 do 15 milijonov ameriških dolarjev.

Projekti

V prvih mesecih delovanja se je FOCUS ukvarjal predvsem z zagotavljanjem in dostavo osnovnih življenjskih potrebščin.

Junija in julija 1999 je bilo v ZRJ (in na Kosovo) dostavljenih in razdeljenih približno tisoč ton človekoljubne pomoči.

Ko so »tradicionalne« človekoljubne organizacije postale bolj operativne in navzoče v prostoru, se je FOCUS preusmeril na človekoljubna področja, s katerimi se v tistem času ni nihče ukvarjal. Po temeljiti oceni ogroženosti na po-

Slika 2. Organigram človekoljubne reševalne operacije FOCUS

Figure 2. Organisational scheme of the FOCUS Humanitarian Relief Operation

dročju ekologije, zdravstvenega varstva (predvsem oskrbe z zdravili) in ogrevanja prebivalcev je bilo ugotovljeno, da so to prednostne naloge.

V tem času so hkrati potekali tudi obnova in gradnja šol ter določeni ekološki projekti. FOCUS je sodeloval tudi pri razminiranju na območju Prištine.

Slika 3. Strokovnjak za razminiranje EMERCOM Rusija dela pod okriljem FOCUS -a (foto: W. Krajič)

Figure 3. Demining specialist of EMERCOM/Russia employed by FOCUS (photo: W. Krajič)

FOCUS se trenutno ukvarja z večjim projektom ogrevanja posebno ranljivih slojev prizadetega prebivalstva (ostarelih, otrok, invalidov ipd) v Srbiji in z oskrbo z zdravili in zdravstvenimi pripomočki na območju Toplic v isti republiki.

Manjši projekti – oskrba s šotori, logistična podpora drugim človekoljubnim organizacijam in distribucija pripravljenih kompletov za preživetje – so zaključeni. Pri veliko takih projektih so sodelovale nacionalne in mednarodne organizacije.

FOCUS -ove logistične baze v Sofiji in Skopju so bile ukinjene po opravljeni distribuciji večjega dela življenjskih potrebščin na ogroženo območje. Trenutno vzdržuje FOCUS dve skladišči, v Beogradu in Prištini.

Glavna prevozna sredstva so tovornjaki in letala EMERCOM -a iz Rusije. To je tudi temeljna dejavnost te države v FOCUS-u.

Slika 4. Dostava človekoljubne pomoči v Prištini – skladišče FOCUS -a Granica (foto: W. Krajič)

Figure 4. Arrival of relief items in Priština / FOCUS warehouse Granica (photo: W. Krajič)

Sklep

Kljub začetnim pomislekom in dvomom tradicionalnih človekoljubnih organizacij in nekaterih držav je FOCUS pozitivno sprejet in ovrednoten.

Usklajevanje z ZRJ, Združenimi narodi (UNEP, OCHA, UNHCR, WFP, WHO, UNMIC, UNMAS), nevladnimi organizacijami na lokalni, regijski in mednarodni ravni, drugimi človekoljubnimi organizacijami (ICRC, YCR idr.) in državami, ki so prispevale sredstva, se je razvilo v plodno sodelovanje.

FOCUS bi lahko postal vzorec za nov in hitrejši način zagotavljanja pomoči prizadetemu prebivalstvu, še posebej ob tovrstnih nesrečah. Kratkoročne pobude majhnega števila držav z različnimi povezavami in odnosi s prizadetim območjem, ki organizirano delujejo skupaj, je vsekakor novost.

Prednost FOCUS-a je tudi ta, da je bil ustanovljen hitro in postal takoj učinkovit; prav tako pa se predvideva, da se ukine, ko bodo vse druge tradicionalne organizacije opravljale svoje naloge na območju ZRJ (predvidoma konec zimske sezone 1999/2000). V primeru konflikta na Kosovu je pomembna tudi jasna razmejitev med človekoljubno pomočjo in ekonomsko rehabilitacijo in rekonstrukcijo.

Formalna odločitev še ni sprejeta, predvideva pa se, da bo človekoljubna reševalna operacija FOCUS končala svoje delo konec prve polovice leta 2000.